

EKSPERTYZA – Sektorowej Rady ds. kompetencji w sektorze motoryzacyjnym (z uwzględnieniem elektromobilności)

Dot. wypracowania modelu prowadzenia analiz rozwoju sektora pod kątem potrzeb kompetencyjnych, celem aktualizacji kierunków kształcenia w ramach klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego

Podstawa prawna:

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego

1. Geneza ekspertyzy:

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. (poz. 316) w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego celem kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego jest przygotowanie uczących się do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Absolwenci szkoły powinni w szczególności legitymować się pełnymi kwalifikacjami zawodowymi oraz być przygotowani do uzyskania niezbędnych uprawnień zawodowych.¹

W myśl rozporządzenia zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo - społecznym, na które wpływają w szczególności: nowe techniki i technologie, idea

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. (poz. 316) w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego

gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

Rozporządzenie wskazuje bezpośrednio na wpływ bliskiej współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami, co stanowi istotny element kształcenia odpowiadającego potrzebom współczesnej gospodarki.

W dzisiejszej dynamicznej rzeczywistości gospodarczej, posiadanie aktualnej wiedzy z zakresu najnowszych trendów gospodarczych oraz rozwoju technologicznego stanowi kluczowy element kształcenia w kierunkach dostosowanych do wymagań nowoczesnej gospodarki. Nowe technologie, zmiany w modelach biznesowych, a także ewolucja rynku pracy stawiają ogromne wyzwania przed obecnym systemem edukacji, który wymaga ciągłego dostosowywania się do rzeczywistych potrzeb nowoczesnego społeczeństwa i świata pracy.

Zrozumienie najnowszych trendów gospodarczych jest kluczowe nie tylko dla podmiotów gospodarczych, ale także dla instytucji edukacyjnych, które pełnią kluczową rolę w przygotowaniu przyszłych liderów, specjalistów i ekspertów. Globalizacja, zrównoważony rozwój, cyfryzacja, a także zmiany klimatyczne to tylko niektóre z obszarów, które kształtują współczesną gospodarkę. Programy nauczania powinny uwzględniać te aspekty, zapewniając uczniom wiedzę i umiejętności nie tylko w zakresie tradycyjnych dziedzin, ale także w kontekście wyzwań współczesnego świata.

Równie kluczowy jest rozwój kompetencji związanych z najnowszymi osiągnięciami technologicznymi. Rewolucja cyfrowa, sztuczna inteligencja (AI), internet rzeczy (IoT) - to obszary, które transformują sposób, w jaki funkcjonuje gospodarka. Umiejętność korzystania z nowoczesnych narzędzi, analiza baz danych, programowanie czy zrozumienie algorytmów stają się coraz bardziej cenione na rynku pracy. Dlatego kształcenie powinno uwzględniać te zagadnienia, umożliwiając uczniom wszechstronny rozwój umiejętności niezbędnych do efektywnej pracy w środowisku opartym na technologii.

Warto również podkreślić znaczenie kształcenia umiejętności miękkich, takich jak umiejętność pracy w zespole, komunikacja, kreatywność czy umiejętność rozwiązywania problemów. Współczesna gospodarka, charakteryzująca się szybkimi zmianami i ciągłym rozwojem innowacyjności, wymaga od absolwentów szkół nie tylko specjalistycznej wiedzy, ale także elastyczności i zdolności do adaptacji na rynku pracy.

Dostarczanie wiedzy i umiejętności, które są zgodne z aktualnymi i przyszłymi potrzebami rynku, to kluczowy element misji współczesnych szkół i instytucji edukacyjnych. W ten sposób edukacja staje się nie tylko drogą do zdobycia zawodu, ale także instrumentem umożliwiającym skuteczne przygotowanie się do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie i gospodarce.

2. Uzasadnienie do wprowadzenia zmian:

Ministerstwo Edukacji i Nauki (MEiN) pełni kluczową rolę w dostosowaniu systemu edukacji do potrzeb rynku pracy prowadząc różne działania w obszarze związanym z analityką systemu oświaty. Jednym z istotnych elementów analizy systemu oświaty oraz jego skuteczności edukacyjnej jest np. monitorowanie losów absolwentów² prowadzone w Instytucie Badań Edukacyjnych. W ramach prowadzonych analiz, Ministerstwo i podległa mu instytucja badają, jakie ścieżki zawodowe wybierają absolwenci, daje to m.in. informację zwrotną dot. stopnia na jakim poziomie kwalifikacje odpowiadają potrzebom rynku pracy oraz jakie wyzwania napotykają na początku swojej kariery zawodowej absolwenci branżowych szkół i technikum.

Skuteczne kształcenie wymaga nie tylko analizy losów absolwentów, ale również odpowiedniego planowania i przygotowywania procesu kształcenia. Należy bowiem dostosować ofertę edukacyjną do aktualnych i prognozowanych potrzeb sektorów i branż. Dynamiczne zmiany w gospodarce, postęp technologiczny czy zmieniające się preferencje rynku pracy stanowią wyzwania, na które edukacja musi odpowiedzieć.

² <https://losyabsolwentow.ibe.edu.pl/>
Polska Izba Motoryzacji
ul. Grażyny 13, 02-548 Warszawa
tel. 22 646 08 18
<http://radasektorowa-motoryzacja.pl/>

Ministerstwo Edukacji i Nauki podejmuje aktywności związane z zaangażowaniem środowiska różnych sektorów gospodarczych w tworzenie zmian w systemie kształcenia zawodowego. Dlatego też, organizuje spotkania branżowe z przedstawicielami podmiotów, instytucji otoczenia biznesu, izb gospodarczych odpowiedzialnych za konkretne sektory gospodarki. Te spotkania mogą stanowić wstępną płaszczyznę do prowadzenia szeroko zakrojonych analiz potrzeb sektora w zakresie kompetencji i kwalifikacji przyszłości.

Jednakże, aby te analizy były kompleksowe i adekwatne do rzeczywistych wymagań, niezbędne są również konsultacje międzyresortowe z udziałem właściwych Ministrów oraz przedstawicielei branży w postaci organizacji pracodawców i izby gospodarczych.

Współpraca między różnymi resortami rządowymi pozwoli na uwzględnienie różnorodnych perspektyw i opracowanie właściwych ekspertyz. Tworzenie modelu analizy potrzeb rozwojowych sektora będzie skuteczne jedynie wtedy, gdy weźmie pod uwagę specyfikę różnych branż oraz dynamikę zmian na rynku pracy.

W rezultacie, opracowywany model analizy powinien uwzględniać nie tylko bieżące potrzeby sektora, ale wypracowywać przede wszystkim prognozowane tendencje rozwojowe. Dzięki temu, system edukacyjny będzie mógł skutecznie dostosować się do zmieniającego się otoczenia gospodarczego, przygotowując uczniów do dynamicznych wyzwań zawodowych. Ostatecznym celem tych działań jest nie tylko dostarczanie wiedzy teoretycznej, lecz również praktycznych umiejętności, które są kluczowe dla sukcesu absolwentów szkół na rynku pracy w warunkach współczesnej gospodarki.

Pracodawcy coraz częściej chcą korzystać z pozaszkolnych form doskonalenia zawodowego, jest to podyktowane niską dynamiką zmian w zakresie tworzenia nowych kierunków kształcenia zawodowego. Ministerstwo co prawda opracowało możliwości wdrażania szybszej ścieżki uruchamiania nowych kierunków poprzez tzw. eksperyment pedagogiczny, natomiast pracodawcy oczekują kompleksowego rozwiązania, z którego szkoły kształcące na potrzeby lokalnego rynku pracy mogłyby skorzystać. Opracowanie w warunkach szkolnych pełnej podstawy programowej wraz z wymaganymi w eksperymencie partnerami jest

procesem długotrwałym, a same szkoły i partnerzy nie zawsze posiadają wystarczający potencjał kadrowy do realizacji tego typu zadań.

Dlatego tak istotne jest prowadzenie analiz w zakresie rozwoju kompetencji w sektorze, które mogą stać się pomocne w tworzeniu nowych, przyszłościowych kierunków kształcenia, które w istotny sposób mogą przyczynić się do rozwoju gospodarczego kraju.

3. Wnioski z ekspertyzy dot. wypracowania modelu prowadzenia analiz rozwoju sektora pod kątem potrzeb kompetencyjnych, celem aktualizacji kierunków kształcenia w ramach klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego

Zauważyć należy, iż rola Ministerstwa Edukacji i Nauki w obszarze tworzenia kadr na potrzeby nowoczesnej gospodarki jest kluczowa. Realizacja kształcenia w niedostosowanych do potrzeb rynku pracy kierunkach kształcenia powoduje nieefektywne wykorzystanie przeznaczonych na proces kształcenia środków publicznych, a co najważniejsze tworzy profile absolwentów, na których zapotrzebowanie na rynku pracy będzie spadać w najbliższych latach.

We wspólnym społecznym interesie jest zatem wypracowanie odpowiedniego modelu współpracy organizacji pracodawców i izb gospodarczych właściwych dla danej branży z Ministerstwem Edukacji i Nauki oraz Ministrem właściwym dla danego sektora gospodarki. Bez wypracowania takiego modelu oceny i analizy potrzeb na zawody i kwalifikacje przyszłości ciężko będzie w elastyczny sposób zarządzać edukacją zawodową w kraju.

Sugeruje się zatem rozpocząć międzyresortowe spotkania, które wyłonią ekspertów właściwych dla poszczególnych branż, odpowiedzialnych za prace nad definiowaniem potrzeb kompetencyjnych w ramach zidentyfikowanych sektorów gospodarczych. Zespoły krajowe pracować powinny w oparciu o dostępne dane tj. raporty rynku pracy, dane działów HR, dane Wojewódzkich oraz Powiatowych Urzędów Pracy, informacje dot. ogłoszeń o pracę zamieszczanych na ogólnopolskich portalach internetowych, ale również powinny posiadać wyodrębnione środki na prowadzenia badań i analiz sektora.

Z uwagi na charakterystykę związaną m.in. z wielkością podmiotów gospodarczych, ich strukturą zatrudnienia, systemami rekrutacji pracowników, ciężko będzie pozyskać dane do analiz na podstawie wypracowanych tożsamyh co do formy narzędzi. Proces ten wymaga zatem zaangażowania ekspertów posiadających duże doświadczenie w badaniu potrzeb rynku pracy.

Z pomocą przyjść mogą profesjonalne podmioty zajmujące się „outsourcingiem” pracowniczym, które posiadają bardzo duże doświadczenie w definiowaniu zarówno potrzeb rynku pracy, jak i w prowadzeniu profesjonalnego procesu rekrutacyjnego. Firmy te posiadają doświadczenie w zakresie badania potrzeb potencjalnych klientów, którzy nie zawsze potrafią zdefiniować zapotrzebowanie na kompetencje pracowników. We współpracy ekspertów Ministerstwa Edukacji i Nauki, przedstawicieli pracodawców i izb gospodarczych, przedstawicieli resortów właściwych dla branż wypracować należy wstępne grupy zawodów przyszłości, które będą mogły być zgłaszane przez właściwe organizacje, jako zawody do włączenia do rozporządzenia w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego. Kompleksowe podejście do zagadnienia spowoduje wzmocnienie roli pracodawców w tworzenie zmian w systemie kształcenia zawodowego, pozwoli wypracować efekty, które w szybkim okresie czasu pozwolą wdrożyć nowe, oczekiwane przez rynek pracy zawody. Co bezpośrednio podniesie wskaźnik zatrudnialności absolwentów szkół, który badany jest we wspomnianym już – Badaniu losów absolwentów.

Autor opracowania
Krzysztof Świerk